

اثر کاربرد پلی آمین‌ها بر سفتی بافت و فیزیولوژی پس از برداشت گیلاس رقم تک دانه مشهد

حسین شریف زادگان^{a*}، وحید عبدوسی^b، مسعود مشهدی اکبر بوجار^c، محمد رضا نائینی^d

^a دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه باغبانی، تهران، ایران

^b استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه باغبانی، تهران، ایران

^c دانشیار دانشگاه تربیت معلم تهران، گروه زیست شناسی، تهران، ایران

^d عضو هیات علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی قم، قم، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: 1392/6/24

تاریخ دریافت مقاله: 1392/1/18

چکیده

مقدمه: گیلاس یکی از محصولات مهم باغی دنیا بخصوص در صنایع تبدیلی می باشد. از آنجایی که ترکیبات پلی آمین در فرآیندهای پس از برداشت نقش ویژه‌ای دارند لذا این تحقیق به منظور بررسی اثر پلی آمین‌ها بر روی سفتی بافت، عمر و فیزیولوژی پس از برداشت گیلاس رقم تک دانه مشهد انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این تحقیق 6 درخت 19 ساله از درختان رقم مذکور در شرایط رشدی یکسان و به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند و پس از انتخاب شاخه‌های هم ارتفاع و عاری از بیماری، محلول پاشی خارجی در سه تکرار انجام شد در این تحقیق میوه‌ها با دو نوع پلی آمین اسپرمیدین (SPD) و پوترسین (PUT) تیمار شدند، به نحوی که تیمار اسپرمیدین در سه غلظت 1، 0/5 و 0/1 میلی مولار و پوترسین با دو غلظت 1 و 0/5 میلی مولار به همراه شاهد در نظر گرفته شده بود. استعمال خارجی پلی آمین‌ها بر روی شاخه‌های درختان گیلاس به صورت محلول پاشی و اسپری در سه مرحله فنولوژیکی 5 تا 10 روز قبل از تمام گل (FB)، 5 تا 10 روز بعد از تمام گل و مرحله رنگ گرفتن میوه‌ها انجام شده بود.

یافته‌ها: پس از تیمار شاخه جهت بررسی اثر این مواد، صفاتی از قبیل سفتی بافت، درصد مواد جامد محلول (TSS)، درصد اسیدیت (TA)، وزن میوه، حجم میوه، میزان کربوهیدرات میوه، میزان عمر پس از برداشت میوه و نسبت مواد جامد محلول به اسیدیت (TSS/TA) اندازه‌گیری گردید. تیمار پلی آمین‌ها به خصوص اسپرمیدین 1 میلی مولار باعث افزایش میزان حجم و وزن میوه گردید و همچنین باعث افزایش میزان کربوهیدرات و سفتی بافت میوه و به دنبال آن عمر پس از برداشت میوه نیز به طور معنی داری افزایش نشان داد که در صنایع تبدیلی اهمیت بالایی دارد. تیمار پلی آمین‌ها باعث افزایش درصد مواد جامد محلول گردید و از کاهش اسیدیت در میوه‌ها جلوگیری نموده و نسبت TSS/TA را افزایش داد.

نتیجه‌گیری: تیمار پلی آمین‌ها به خصوص اسپرمیدین 1 میلی مولار باعث افزایش سفتی بافت میوه و ماندگاری آن می‌شود که این اثرات به شدت به زمان محلول پاشی و غلظت این ترکیبات بستگی دارد.

واژه‌های کلیدی: اسپرمیدین، پلی آمین‌ها، پوترسین، عمر پس از برداشت، گیلاس

مقدمه

گیلاس با نام علمی (*Prunus avium* L.) از خانواده Rosaceae یکی از محصولات مهم و جذاب باغبانی در دنیا می‌باشد. در ایران نیز این محصول به دلیل طعم و مزه مطلوب و دوره رسیدگی کوتاه میوه و تولید در اوایل فصل از اهمیت بالایی برخوردار است، در این پژوهش سعی شده است به مبحث پس از برداشت گیلاس و یا به عبارتی افزایش عمر و ماندگاری این محصول با ارزش توجه ویژه شده تا از ضایعات ناشی از روشهای غیر اصولی در مدیریت پس از برداشت کاسته شود و در صنایع تبدیلی غذایی قابل استفاده باشد. لازم به ذکر است که رقم گیلاس سیاه مشهد از شهرت جهانی برخوردار بوده که این رقم به عنوان رقم اصلی کشت شده در کشور فرانسه گزارش شده است (نعمتی و عبدالله زاده، 1385). اهداف متعددی در رابطه با بکارگیری پلی آمین‌ها در میوه گیلاس در نظر گرفته می‌شود که از مهمترین آنها می‌توان به افزایش کیفیت و ماندگاری میوه گیلاس پس از برداشت در صنایع تبدیلی، افزایش حجم و اندازه میوه، بهبود وضعیت ظاهری میوه اشاره نمود (اثنی عشری و خسروشاهی، 1388).

پلی آمین‌ها (دی آمین‌ها، تری آمین‌ها، تترا آمین‌ها) هیدروکربن‌های آلیفاتیک با وزن مولکولی کم و دارای زنجیره راست سه تا پانزده کربنه و دو گروه آمینی انتهایی هستند. که در بسیاری از موارد دارای یک یا چند گروه ایمینی نیز می‌باشند. پلی آمین‌های معمول عبارتند از، پوترسین (دی آمین)، اسپرمیدین (تری آمین)، اسپرمین (تترا آمین). پلی آمین‌ها یک گروه جدید از تنظیم کننده‌های رشد هستند. این ترکیبات در طیف وسیعی از فرایندهای فیزیولوژیکی مانند مقاومت در برابر تنش‌ها، تقسیم سلولی، طویل شدن سلولی، اندام زایی، تشکیل ریشه، فرایند گلدهی، رسیدن میوه، طویل شدن سلولی و فرایندهای پس از برداشت که در صنایع تبدیلی مفید واقع می‌شوند دخالت دارند (راحی، 1384؛ خسروشاهی و همکاران، 1386).

یکی از هورمون‌هایی که نقش بسیار مهمی در فرایند رسیدن دارد اتیلن است. اتیلن و پلی آمین‌ها به ویژه اسپرمین و اسپرمیدین از یک ماده اولیه مشترک به نام SAM مشتق می‌شوند (Acosta, 2005). با توجه به این موضوع که این دو هورمون، از یک ماده اولیه مشترک مشتق می‌شوند، طبیعی است که در طول توسعه و رسیدن

میوه با یکدیگر رقابت داشته باشند. رابطه منفی بین اتیلن و پلی آمین‌ها از طریق الگوی سنتز مخالفت یکدیگر در طول توسعه میوه و یا تاخیر و یا ممانعت از تولید اتیلن توسط پلی آمین‌های آزاد توجیه می‌شود ممانعت از تولید اتیلن توسط یک بازدارنده تولید اتیلن مانند آمینو اتوکسی وینیل گلاسنین می‌تواند تولید اتیلن را افزایش دهد. پلی آمین‌ها می‌توانند جهت استحکام بخشیدن به دیواره سلولی بکار روند و تاثیر پلی آمین در به تاخیر انداختن نرم شدن میوه می‌تواند به نقش آن در افزایش استحکام غشا نسبت داده شود (Altman, 1977).

تحقیقات متعدد ثابت کرده است که کاربرد خارجی پلی آمین‌ها بر روی کیفیت میوه، با تاکید بر سفتی بافت، کاهش وزن، تولید اتیلن، مواد جامد محلول، و اسید قابل تیتراسیون تاثیرگذار است. کاربرد اسپرمین و اسپرمیدین نرم شدن بافت میوه سیب و توت فرنگی را به تاخیر می‌اندازد. بر اساس تحقیقات انجام شده بر روی لیمو، زردآلو و آلو، کاربرد خارجی پوترسین توانست در کاهش خسارت مکانیکی و افزایش سفتی بافت موثر واقع گردد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش در قالب طرح کاملاً تصادفی در 6 تیمار و 3 تکرار انجام شد. پس از پایان عملیات محلول پاشی که در سه مرحله انجام شده بود، اندازه‌گیری‌ها و بررسی خصوصیات کمی و کیفی در میوه گیلاس انجام شد، داده‌های مورد نظر ابتدا ثبت و سپس در نرم‌افزار Excel ثبت شده و توسط نرم‌افزار SAS آنالیز داده‌ها انجام گردید، با توجه به جدول 2 مقایسه میانگین داده‌ها توسط آزمون چند دامنه ای دانکن در سطوح آماری 1 و 5 درصد مورد ارزیابی قرار گرفت. پس از تیمار شاخه‌ها جهت بررسی اثر این مواد بر روی تشکیل میوه، تعدادی صفات که به آنها اشاره خواهد شد اندازه‌گیری شد. به منظور بررسی تاثیر تیمار پلی آمین‌های پوترسین و اسپرمیدین بر برخی از صفات کمی و کیفی گیلاس رقم تک دانه مشهد، درختان هم سن با شرایط یکسان در یکی از باغ‌ها (منطقه فردو در جنوب غربی استان قم) انتخاب و پلاک زنی شدند و محلول‌های لازم به شرح ذیل آماده شد: محلول اسپرمیدین در سه غلظت 1، 0/5 و 0/1 میلی مولار و محلول پوترسین در دو غلظت 1 و 0/5 میلی مولار آماده شد.

بر اساس اسید آلی غالب میوه اندازه‌گیری می‌شود. برای تعیین میزان اسیدیته، به علت بالا بودن میزان رنگ عصاره، ابتدا عملیات رقیق سازی انجام شد، سپس یک گرم نمونه (عصاره) با 100 سی سی آب مقطر مخلوط شد و 4-3 قطره فنل فتالین به آن اضافه شد و عمل تیتراسیون با استفاده از بورت حاوی سود (هیدرو اکسید سدیم 0/1 نرمال) انجام شد. ظهور رنگ صورتی روشن نشان دهنده پایان تیتراسیون می‌باشد، عدد مربوط به میزان سود مصرفی را یادداشت نموده و در فرمول زیر قرار داده تا میزان اسیدیته تعیین گردد (بهروش، 1387).

$$\text{حجم سود مصرفی} \times 100 \div \text{اکی والان اسید} \times \text{نرمالیه اسید} = \text{اسیدیته (\%)} \\ \text{وزن آب میوه} \times 100$$

لازم به ذکر است اسید غالب گیلان، اسید مالیک بوده و اسیدیته برحسب این اسید بدست آمد، وزن اکی والان اسید مالیک 67 می‌باشد (بهروش، 1387).

- اندازه گیری وزن میوه

جهت بررسی اثر تیمار، وزن میوه‌ها (5 عدد میوه در هر نمونه) توسط ترازوی دیجیتالی بر حسب گرم تا سه رقم اعشار اندازه گیری و ثبت شد (نعمتی، عبدالله زاده، 1384).

- اندازه گیری حجم میوه

برای اندازه‌گیری حجم میوه، یا استفاده از استوانه مدرج و قراردادی میوه در آن به روش حجمی، با استفاده از حجمی که میوه در آب به خود اختصاص می‌دهد (نعمتی و عبدالله زاده، 1384).

- تعیین میزان کربوهیدرات میوه

استخراج کربوهیدرات‌ها با روش آنترون انجام شد. برای این منظور 0/5 گرم نمونه تازه میوه گیلان در آن چینی له شده و سپس 5 میلی لیتر اتانول 95٪ به آن اضافه شد. قسمت بالای محلول را جدا کرده و مجدداً با افزودن 5 میلی لیتر اتانول 70٪ به رسوبات قبلی (بجا مانده از مرحله اول استخراج) استخراج صورت گرفت. عصاره استخراج شده به مدت 15 دقیقه در دور 4500 در دقیقه سانتریفوژ (KOKUSAN H - 118) شده و تا

6 درخت 19 ساله انتخاب شدند و شاخه‌های سالم با رشد استاندارد و مطلوب و عاری از بیماری در چهار طرف درخت انتخاب گردید و پس از محلول پاشی برچسب زده شد، یک شاخه هم به عنوان شاهد در نظر گرفته شد، این آزمایشات در سه تکرار انجام شد. با توجه به وزن مولکولی ترکیبات پلی آمین، محلول هل در 1000 سی سی آماده شدند و روی شاخه‌های مورد نظر جداگانه محلول پاشی شدند.

محلول پاشی در سه زمان یا به عبارتی در سه مرحله فنولوژیکی 5 تا 10 روز قبل از تمام گل، 5 تا 10 روز بعد از تمام گل و مرحله رنگ گرفتن میوه (تغییر رنگ از سبز به زرد روشن) انجام شد.

پس از انجام تیمارها در نزدیکی زمان برداشت میوه‌ها بررسی شدند و در نیمه اول تیر ماه میوه‌ها برداشت شدند از هر تیمار 900 گرم میوه در بسته‌بندی جداگانه قرارداده شد، لازم به ذکر است قبل از بسته‌بندی میوه‌ها، میوه‌های تیمار شده به مدت 15 دقیقه در هوای آزاد قرار داده شدند تا رطوبت آنها در حد طبیعی باشد.

- تعیین سفتی بافت میوه

اندازه‌گیری میزان سفتی، استحکام یا تردی بافت (گوشت میوه) توسط دستگاه سفتی سنج اندازه گیری شد این اندازه گیری برای برخی میوه‌ها قابل انجام است. در این پژوهش جهت تعیین سفتی بافت، از دستگاه سفتی سنج شینوا 150 میلی متر (ماروتو، ژاپن) استفاده شد. و میزان سفتی نهایتاً برحسب نیوتن برمیلیمتر مربع قرائت گردید (مستوفی و نجفی، 1384).

- اندازه گیری مواد جامد محلول

به منظور بررسی و تعیین این فاکتور، پس از تهیه آب میوه و صاف نمودن آن با صافی، با استفاده از دستگاه رفرکتومتر مدل ABBE Refractometer ATAGO، میزان مواد جامد محلول اندازه‌گیری و بر حسب درصد بیان شد. لازم به ذکر است پس از هر با قرائت، باید رفرکتومتر را با آب مقطر شستشو داده و سپس خشک و تمیز نمود (بهروش، 1387).

- تعیین درصد اسیدیته میوه

اسیدیته قابل تیتر، شامل اسیدیته کل آب میوه است که

میوه در شکل 7 آمده است (Kramer & Wang, 1991).

- تاثیر پلی آمین‌ها بر اسیدیته

به طور کلی مقدار اسیدهای آلی یا اسیدیته در تیمار شاهد پایین ترین مقدار بود البته تیمارهای پوترسین 1 میلی مولار و اسپرمیدین 1 میلی مولار توانستند مقدار اسیدیته را در بالاترین مقدار نگه دارند و تیمار اسپرمیدین 1 میلی مولار در سطح 1 درصد معنی دار شد. مقدار اسیدهای آلی، پس از برداشت، در میوه‌های فرازگرا به سرعت کاهش می‌یابد.

سرعت این کاهش در میوه‌های نافرزگرا کندتر است (Altman & Kaur, 1977). با توجه به شکل 1، کاهش اسیدیته هنگام رسیدن میوه به علت شرکت اسید به عنوان سوبسترا در تنفس یا تبدیل آن به قند است. این کاهش در تمام میوه‌ها، غیر از آناناس و موز وجود دارد نسبت قند به اسیدهای آلی عامل تعیین کننده ای در طعم ترش و شیرین میوه است. نتایج بیانگر آن است که در طول دوره انبار داری تاثیر نوع تیمار بر میزان نسبت قند به اسیدهای آلی معنی دار بود (Kramer & Wang, 1989). تیمار شاهد کمترین مقدار اسیدیته را داشت.

- تاثیر پلی آمین‌ها بر کربوهیدرات میوه

با توجه به شکل 4 تیمار اسپرمیدین 1 میلی مولار به طور معنی داری در سطح 1 درصد باعث افزایش میزان کربوهیدرات میوه شد. لازم به ذکر است رقم تک دانه مشهد نسبت به اکثر ارقام گیلاس از سفتی بافت بیشتری برخوردار است (گنجی مقدم و بوذری، 1384) (شکل 3).

اندازه‌گیری کربوهیدرات در دمای 20- درجه سانتی‌گراد نگهداری شد به منظور تعیین کربوهیدرات کل، 100 میکرولیتر از عصاره برداشته شده و به آن 3 میلی لیتر آنترون (150 میلی‌گرم آنترون خالص + 100 میلی‌لیتر اسید سولفوریک 72٪) تازه تهیه شده اضافه شد. سپس به مدت 10 دقیقه روی حمام آب جوش قرار گرفته و پس از خنک شدن، جذب در طول موج 625 نانومتر خوانده شد از گلوکز خالص با غلظت‌های صفر، 100/17، 204/19، 301/82، 401/26 و 503/79 پی پی ام به عنوان استاندارد استفاده شد. در نهایت جذب در طول موج 625 نانومتر به وسیله اسپکتروفتومتر (Varhan Cary 50 6can) خوانده شد (بهروش، 1387).

- تعیین میزان ماندگاری میوه

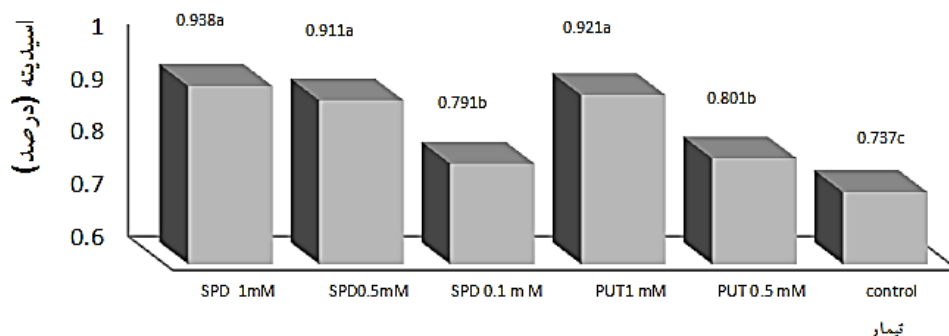
با توجه به شکل 6 به منظور بررسی اثر پلی آمین‌ها بر عمر پس از برداشت، نمونه میوه‌ها در دمای 4 درجه سانتیگراد قرار داده شدند و روزانه مورد بررسی قرار می‌گرفتند، مدت زمان قرار گرفتن نمونه میوه‌ها در هر تیمار جداگانه ثبت شد و به محض رویت اولین علائم پوسیدگی در میوه‌های هر کدام از تیمارها مدت زمان ماندگاری از زمان قرارگرفتن در دمای 4 درجه تا زمان مشاهده اولین علائم پوسیدگی ثبت شد (بهروش، 1387).

70

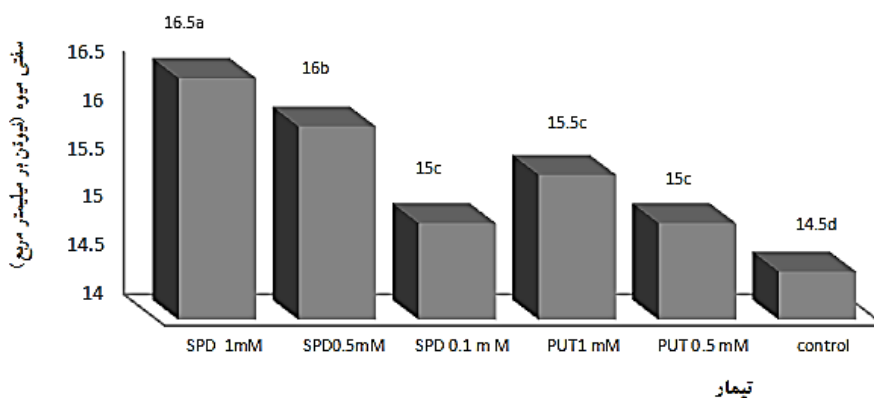
یافته‌ها

- تاثیر پلی آمین‌ها بر عمر پس از برداشت میوه

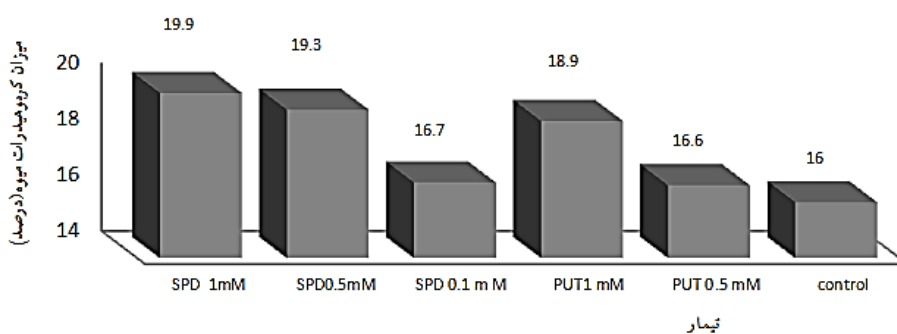
با توجه به نتایج جدول 2، تیمار پلی آمین‌ها تاثیر معنی داری بر میزان پوسیدگی میوه داشت به طور کلی تیمار شاهد در طول مدت نگهداری در دمای 4 درجه سانتیگراد بیشترین میزان پوسیدگی میوه را به خود اختصاص داد. نمودار مربوط به تاثیر پلی آمین‌ها بر عمر پس از برداشت

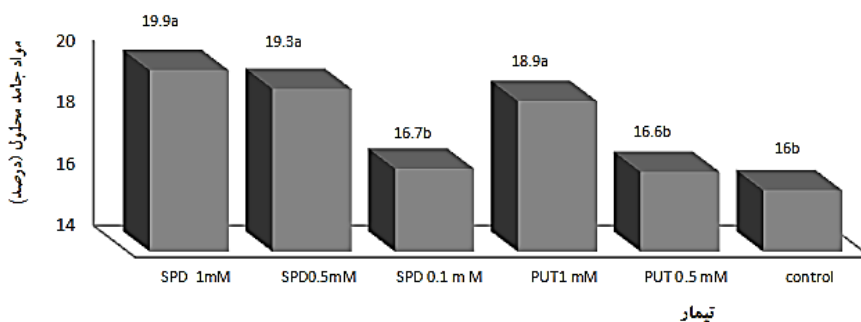
شکل 1 - نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و اسیدیتته

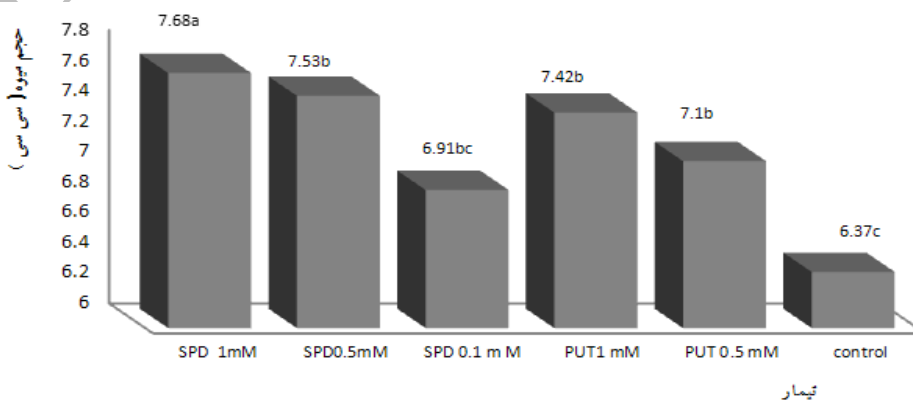
شکل 2 - نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و سفتی بافت میوه

شکل 3- نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و میزان کربوهیدرات میوه

شکل 4 - نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و مواد جامد محلول

اثر کاربرد پلی آمین‌ها برسفتی بافت و فیزیولوژی پس از برداشت گیلاس

شکل 5- نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و حجم میوه

در جهت حفظ میزان سفتی بافت میوه بود که در سطح 1 درصد معنی‌دار بوده و این نتیجه با نتایج رومرو و آریگاتا مطابقت داشت (Romero & Martinez, 2002). اثر پلی آمین‌ها در افزایش سفتی بافت میوه را میتوان به اتصال آنها به گروه‌های کربوکسیلی COO^- ترکیبات پکتیکی در دیواره سلولی نسبت داد این اتصال به ثبات و پایداری دیواره منجر میشود که بلافاصله پس از تیمار قابل تشخیص است (Arigita & Gonzales, 2004). این اتصال مانع از فعالیت آنزیم‌های تجزیه کننده دیواره از جمله پکتین متیل استراز، پکتین استراز و پلی گالاکتروناز می‌شود و میزان نرم شدگی میوه طی گذشت زمان کاهش می‌یابد (اثنی عشری و خسروشاهی، 1387).

بحث

بیشتر محصولات در زمان برداشت دارای آب هستند و با گذشت زمان میزان شادابی و تردی آنها کاهش می‌یابد، به عنوان مثال متوسط درصد رطوبت در سیب 84، در گلابی 83 و در به 82 درصد می‌باشد. میزان شادابی در محصولات باغبانی به عوامل متعددی مانند نوع بافت محصول، رطوبت نسبی، دمای محیط، نسبت سطح به حجم محصول، نوع پوشش بافت و صدمات مکانیکی بستگی دارد (اثنی عشری، خسروشاهی، 1387).

میوه گیلاس یکی از میوه‌هایی است که عمر پس از برداشت بسیار کوتاهی دارد و اگر به عمر پس از برداشت این میوه با ارزش دقت نشود، میزان ضایعات آن نیز بسیار بالا خواهد بود. سفتی بافت میوه یکی از شاخصه‌های مهم میوه در افزایش عمر انباری میوه، فراوری میوه و بازار پسندی محصول می‌باشد (Kakkar & Rai, 1993).

- تاثیر پلی آمین‌ها بر درصد مواد جامد محلول

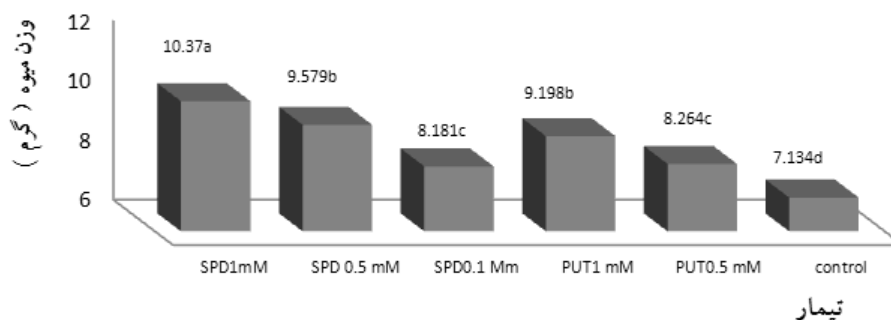
با توجه به شکل 4 و جدول 2 نتایج بیانگر آن است که میوه‌های شاهد در مقایسه با میوه‌های تیمار شده از میزان مواد جامد محلول کمتری برخوردار است، یعنی در بررسی‌ها مشخص شد میوه‌های تحت تیمار اسپرمیدین 1 میلی مولار، میزان مواد جامد محلول بیشتری داشتند که در سطح 1 درصد معنی‌دار شد با توجه به نتایج نشان می‌دهد تیمار پلی آمین‌ها میزان مواد جامد محلول و به دنبال آن نسبت مواد جامد محلول به اسیدیته را در میوه گیلاس افزایش می‌دهد. لازم به ذکر است رقم تک دانه مشهد از میزان مواد جامد محلول بیشتری نسبت به اکثر ارقام گیلاس برخوردار است که قابلیت بالایی جهت تهیه کمپوت را دارا می‌باشد (گنجی مقدم و بوذری، 1384).

- تاثیر پلی آمین‌ها بر وزن و حجم میوه

با توجه به شکل 5 و 6 در رابطه با اثر تیمار پلی آمین‌ها بر قطر و طول، وزن و حجم میوه می‌توان گفت تیمار اسپرمیدین 1 میلی مولار نسبت به شاهد تفاوت معنی داری در سطح 1 درصد داشت به طوری که تیمارها باعث افزایش طول و قطر و در نتیجه افزایش وزن و حجم میوه شد. در این رابطه می‌توان به این نکته اشاره نمود که پلی آمین‌ها در تقسیم سلولی دخالت دارند که این افزایش تعداد سلول‌ها و به دنبال آن افزایش حجم میوه می‌تواند باعث بهبود اندازه و شکل ظاهری میوه گیلاس شود که این موضوع میتواند باعث افزایش بازارپسندی هم شود.

- تاثیر پلی آمین‌ها بر سفتی بافت میوه

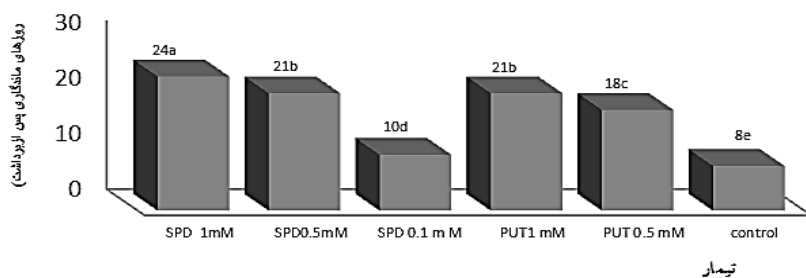
با توجه به شکل 2 نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که تیمار اسپرمیدین 1 میلی مولار موثرترین تیمار

شکل 6 - نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و وزن میوه

1988). در نتیجه محتوای سلول برای تغذیه در دسترس پاتوژن قرار می‌گیرد یکی دیگر از واکنش‌های پوسیدگی، تجزیه ماکرو مولکول‌های میزبان برای استفاده پاتوژن است. این کار ممکن است سنتز آنزیم‌ها را شروع نماید و باعث فعال کردن آنها گردد (نعمتی و عبدالله زاده، 1387). از مهمترین آنزیم‌هایی که در این کار دخالت دارند اندوپلی گالاکتروزاز، اندوپکتینازها سلولازها و همی سلولازها هستند که از خارج از سلول پاتوژن و در اثر واکنش متقابل پاتوژن - میزبان به وجود می‌آیند. ممانعت از تولید اتیلن بارزترین ویژگی پلی‌آمین‌ها می‌باشد و بسیاری از آزمایش‌ها نقش ضد اتیلنی پلی‌آمین‌ها را تایید می‌کنند. در ارقام جهش یافته گوجه فرنگی که پلی‌آمین بیشتری تولید می‌کنند سطوح تولید اتیلن در آنها پایین‌تر است. که این موضوع با افزایش انبار مانی میوه هم بستگی دارد (اثنی عشری و خسروشاهی، 1387) تیمار برون زاد پلی‌آمین‌ها با ممانعت از آنزیم ACC - اکسیداز در گلابی بیوسنتز اتیلن را به شدت کاهش داده است. گزارش‌ها حاکی از آن است که پلی‌آمین‌ها با از بین بردن رادیکال‌های آزاد سوپر اکسید که برای تبدیل ACC به اتیلن ضروری هستند از فعالیت آنزیم ACC - اکسیداز و تولید اتیلن ممانعت می‌کنند (Acosta & Perz, 2005).

حفظ سفتی بافت و شادابی و تردی آن در میوه‌های تیمار شده با پلی‌آمین‌ها را می‌توان به اثر آنها در حفظ ثبات و یکپارچگی سلولی نسبت داد. سفتی بافت یک فاکتور تعیین کننده کیفیت میوه است. سفتی بافت در تعیین بلوغ میوه‌ها استفاده می‌شود (Jaing & Chen, 1995). وقتی میوه بالغ و رسیده می‌شود مواد پکتیکی موجود در تیغه میانی دیواره سلول به حالت محلول در می‌آید و گوشت میوه نرم می‌شود وجود اسیدهای آلی همراه قند اثر مهمی در طعم میوه دارد. افزایش شیرینی میوه‌های رسیده تا اندازه‌ای مربوط به تجزیه اسیدهای آلی و افزایش نسبت قند به اسید دارد (Bregoly & Scaramagli, 2002). تعداد زیادی از اسیدهای آلی در بافت‌های گیاهی، از جمله در میوه‌ها و سبزی‌ها وجود دارند. طعم ترش میوه‌ها مربوط به این اسیدها و بیشتر اوقات مربوط به یکی از آنهاست که اسید عمده میوه را تشکیل می‌دهد. اسید غالب گیلاس اسید مالیک می‌باشد. به موازات پیشرفت پوسیدگی، سلول‌های میزبان از هم جدا شده، گاهی دیواره سلولی هضم می‌شود. تولید و فعال شدن این آنزیم‌ها تا حدی مربوط به سوپسترای مناسب در دیواره سلول میزبان است، که فاقد پاتوژن فاقد آن می‌باشد فروپاشی سلول، حتی بدون هضم دیواره، باعث از بین رفتن خاصیت نیمه تراوایی غشای سیتوپلاسم و مرگ سلول می‌شود (Biasiet & Tames,)

شکل 7 - نمودار مقایسه میانگین‌ها در رابطه با تیمارها و ماندگاری

جدول 1- جدول مقایسه میانگین‌ها، اثر تیمارهای مختلف پلی‌آمین‌ها بر صفات کیفی میوه گیلاس رقم تک دانه مشهد

صفات / تیمارها	وزن میوه (گرم)	حجم میوه (سی سی)	درصد مواد جامد محلول (درصد)	اسیدیته (درصد)	کربوهیدرات میوه (درصد)	سفتی بافت (N/mm)	ماندگاری میوه (روز)
شاهد	7/13 ^d	6/37 ^c	1/357 ^b	0/73 ^c	89/82 ^c	14/49 ^d	7/8 ^e
پوترسین 0/5 میلی مولار	8/26 ^c	7/1 ^b	1/357 ^b	0/8 ^b	69/03 ^e	15/03 ^c	18/47 ^c
پوترسین 1 میلی مولار	2/9 ^b	7/41 ^b	1/361 ^a	0/92 ^a	74/14 ^d	15/5 ^c	20/6 ^b
اسپرمدین 1 میلی مولار	8/18 ^c	6/9 ^b	1/358 ^b	0/79 ^b	89/13 ^b	15/03 ^c	9/8 ^d

20/53 ^b	16 ^b	55/43 ^f	0/91 ^a	1/362 ^b	7/53 ^b	9/58 ^b	اسپریمیدین 0/5 میلی مولار
23/53 ^a	16/5 ^a	110 ^a	0/94 ^a	1/363 ^b	8/67 ^a	10/37 ^a	اسپریمیدین 1 میلی مولار

مستوفی، م.، نجفی، ف. (1384). روش‌های آزمایشگاهی تجزیه‌ای در علوم باغبانی. (ترجمه) انتشارات دانشگاه تهران. چاپ اول. ص 11-42.
 نعمتی، ح.، عبدالله زاده، ا. (1387). گیلاس و آلبالو. (ترجمه) انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد. چاپ اول. ص 13-44.

Acosta, C. & Perz, M. (2005). The two ways to produce putrescine in tomato are cell-specific during normal development. *Plant Science*, 168, 1053 – 1057.

Altman, A. & Kaur, R. (1977). Stabilization of oat leaf protoplast through polyamine – Mediated inhibition of Senescence.

Arigita, L. & Gonzalez, A. (2004). Ethylene biosynthesis and endogenous polyamines in relation to development of in vitro cultured kiwifruit explants. *Plant physiol.*, 31, 603-609.

Biasiet, R. & Tames, S. (1988). Endogenous polyamines in apple and their relationship for fruit set and fruit growth. *plant, physiol.*, 73, 201-205.

Bregoly, A. & Scaramagli, S. (2002). Peach (*prunus persica*) fruit ripening: aminoethoxy vinylglycine (AVG) and exogenous polyamines affect ethylene emission and flesh firmness. *physiol plant*, 114, 472-481.

Jaing, Y. & Chen, F. (1995). A study on polyamines change and browning of fruit during cold storage of litchi (*Litchi Chinensis*). *Postharvest Biol. Technol.*, 5, 245-250.

Kakkar, R. & Rai, V. (1993). Plant polyamines in flowering and fruit ripening. *Phytochemistry*, 33, 1281-1288.

Kramer, G. & Wang, Y. (1989). Correlation of reduced injury with increased spermine and spermidine levels in zucchini squash. *Physiol. Plant*. 76, 749-484.

Kramer, G. & Wang, Y. (1991). Inhibition of softening by polyamine application in Golden Delicious and McIntosh apples. *J. Hort. Sci.*, 116, 813-8.

Romero, D. & Martinez, A. (1999). Effects of Postharvest putrescinal damage and Polyamine and abscisic acid levels during lemon storage. *J. Sci. Food Agric.*, 79, 1589-1595.

نتیجه‌گیری

به طور کلی با توجه به جدول 1 می‌توان تیمار پلی آمین اسپریمیدین را موثرترین تیمار جهت حفظ خصوصیات کمی میوه و همچنین افزایش سفتی و عمر پس از برداشت میوه گیلاس بر شمرده، اثرات تیمار ترکیبات پلی آمین به شدت به زمان استفاده از آنها و غلظت این ترکیبات وابسته می‌باشد.

سپاسگزاری

بدین وسیله از آقای مهندس احمد استواری که در تجزیه و تحلیل آماری کمک نمودند و آقایان نصرتی و عباسی فر از تولید کنندگان برتر گیلاس قدردانی می‌گردد.

منابع

- اثنی عشری، م.، خسروشاهی، م. ر. (1387). پلی آمین‌ها و علوم باغبانی. انتشارات دانشگاه بوعلی سینا. چاپ اول.
 اثنی عشری، م.، خسروشاهی، م. ر. (1387). فیزیولوژی و تکنولوژی پس از برداشت. انتشارات دانشگاه بوعلی سینا. چاپ اول.
 بهروش، ر. (1387). دستورالعمل آزمایشگاه. بخش تحقیقات باغبانی. موسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر. خسروشاهی، م. (1386). اثر پوترسین بر عمر پس از برداشت میوه‌های توت فرنگی، زردآلو، هلو و گیلاس. *مجله علوم و فنون کشاورزی*. جلد ششم. شماره چهل و پنجم (الف) / پاییز 387.
 راحمی، م. (1384). فیزیولوژی پس از برداشت. انتشارات دانشگاه شیراز. چاپ چهارم، ص 23-56.
 گنجی مقدم، ا.، بودری، و. ن. (1388). راهنمای علمی و کاربردی گیلاس. بخش تحقیقات باغبانی. موسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر.

jstnar.srbiau.ac.ir